

Гулка С. І.

здобувач вищої освіти V-го курсу

факультету педагогічної освіти

(Львівський національний університет імені Івана Франка)

Науковий керівник – **Новосельська Н. Т.**

кандидат педагогічних наук,

асистент кафедри початкової та дошкільної освіти

факультету педагогічної освіти

(Львівський національний університет імені Івана Франка)

ПРОФЕСІЙНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

Сьогодення вимагає підготовки таких фахівців, найголовнішими рисами яких є освіченість, комунікативна компетентність, самостійність, професійна мобільність, толерантність, висока духовність. Зростаюча кількість і складність інформаційних потоків вимагають від кваліфікованого спеціаліста вміння оперативно й адекватно оновлювати власні знання. Безперервна зміна умов і якості професійної діяльності спонукає фахівця неодноразово підвищувати рівень освіти і кваліфікації, змінювати місце роботи, подекуди навіть професію.

«Професійна мобільність» – поняття неоднозначне. Із психологічної точки зору, воно трактується як здатність і готовність особи швидко і успішно оволодіти новою технікою і технологією, здобувати необхідні знання і уміння, що забезпечують ефективність нової професійної діяльності. Щодо педагогічної освіти поняття «професійна мобільність» означає, що підготовка викладачів ще на рівні освітніх цілей має бути орієнтована на формування у них професійної готовності до зміни свого статусу. Визначальні компоненти та показники професійної мобільності педагога охоплюють інструментальний, особистісний та діяльнісний компоненти, які характеризують соціальну активність, професійну ініціативність, особистісні якості спеціаліста та окреслюють подальші шляхи та цілі педагогічної діяльності.

Теоретичні основи дослідження професійної мобільності майбутнього педагога досліджуються такими авторами як А. В. Віневська, О. А. Кіпіна, О. А. Лапіна, Р. М. Пріма, Л. О. Прядко та ін. Зокрема, М. Г. Гордієнко, Ю. Музиченко обґрунтовують зміст і структуру мобільності, розглядаючи її як динамічну якість.

Пріма Р. М. вважає, що професійна мобільність передбачає високий рівень узагальнених професійних знань, готовність до оперативного відбору і реалізації оптимальних способів виконання різних завдань у педагогічній галузі. В умовах швидких змін техніки і технології виробництва професійна мобільність виступає важливим компонентом кваліфікаційної структури педагога [3, с. 134].

Професійна мобільність спирається на педагогічну культуру і професійну компетентність, що забезпечують педагогу продуктивне професійне функціонування і пропонують різні моделі їх реалізації. Тому компетентний педагог повинен володіти наступними компетентностями: когнітивною, психологічною, комунікативною, професійно-технологічною, професійно-інформаційною, виробничо-технологічною, дидактико-технологічною, методичною, акмеологічною, діагностичною, управлінською, педагогічною, соціально-особистісною.

Професійна мобільність педагога визначається соціальними та особистісними чинниками, виступає як результат цілеспрямованого саморозвитку, а також є механізмом особистісної гнучкості та адаптації до змін в професійному середовищі та умовою неперервності розвитку особистості. До її основних ознак відносять:

- властивості і якості особистості (відкритість, гнучкість, оперативність, адаптивність, комунікативність, рефлексивність);
- уміння (самоконтролю, саморегуляції, самооцінювання, цілепокладання, проектування, управління);
- здібності (конструктивність у спільній взаємодії, мисленні, проектуванні необхідних змін розвитку педагогічної ситуації, в мікросоціумі).

На сучасному етапі, проблема розвитку мобільності педагога потребує ґрунтовного дослідження, що зумовлюється низкою таких чинників:

- зміни, що відбулися у змісті професійної діяльності та зумовлені процесами глобалізації, інтеграції;
- швидке оновлення інформаційно-комунікаційних технологій та функціональних можливостей сучасних комп'ютерних засобів;
- потреба суспільства у фахівцях.

Для того, щоб сформувати новий тип педагога, а саме: педагога-дослідника, педагога-новатора, який готовий до процесу педагогічної діяльності, до формування і розвитку творчої індивідуальності учня – потрібно оновити зміст підготовки майбутніх вчителів.

На думку Н. Ничкало, «головним завданням професійного навчання – підготовка кваліфікованих конкурентоспроможних кадрів із високим рівнем професійних знань, умінь, навичок і мобільності, які відповідають вимогам науково-технічного прогресу і ринковим відносинам в економіці, виховання соціально активних членів суспільства, формування в них наукового світосприйняття, творчого мислення, кращих людських якостей, національної свідомості» [2, с. 148].

Набуття професійно-педагогічної компетентності як передумови формування професійної мобільності, актуалізує необхідність навчання майбутніх педагогів адекватно оцінювати новітні теорії, системи і технології, визначати їх можливості та межі застосування. Цього можна досягти лише за умов репрезентації вищою педагогічною школою своєрідної системи координат, яка забезпечувала б дієву орієнтацію в нескінченному потоці інновацій. Однак, невважений підхід до створення такої «системи» загрожує поверненням до авторитарної педагогіки, яка не тільки не передбачає будь-яких типів мобільності, а й може призвести до повного її нівелювання.

Актуальною є думка М. Г. Гордієнка про те, що професійна мобільність як інтегральна особистісно-професійна якість майбутнього педагога, яка забезпечує його особистісно-професійну самореалізацію і в той самий час

розвиток сфери професійної педагогічної діяльності, стає чинником динамічного розвитку суспільства [1, с. 108].

Для того, щоб повною мірою використати весь потенціал педагога, потрібно, щоб у вищих навчальних закладах формували мобільних педагогів, які у подальшій освітній діяльності розвивали набуті якості професійної мобільності. На даний час, вимоги до вчителів стали ще вищими. Адже, не лише конкурентоспроможними є добре професійно підготовлені вчителі, а й педагоги, що знаходяться у постійному саморозвитку та яким легко пристосовуватися до нових умов. Тому одним із найважливіших завдань сучасної вищої освіти є завдання так модернізувати зміст і форми навчально-пізнавальної діяльності, збагативши їх рекомендованими наукою педагогічними технологіями, щоб вони всебічно сприяли розвитку професійної мобільності педагога, а отже і високій ефективності його педагогічної діяльності.

Пріма Р. М. стверджує, що проблема професійної мобільності — це проблема розвитку і змін людських цінностей, їх сфери дій, конфліктів між новими і традиційними цінностями та шляхами їх подолання. При цьому суспільні зміни (як прогресивного, так і регресивного характеру) створюють нові умови, які одночасно й сприяють (чи навпаки) більш повній реалізації людиною самої себе, своїх можливостей, водночас вимагають адекватної оцінки реальної ситуації, уміння не тільки адаптуватися до цих нових динамічних умов, але й переорієнтуватися і переоцінити нові професійні реалії. [4, с. 42].

Отже, сьогодні професійна мобільність відіграє надзвичайно важливу роль у сучасному суспільстві, адже вона прямо пов'язана з рівнем професійної адаптації. Інноваційність у всіх сферах життя спонукає до врахування нових тенденцій у процесі педагогічної діяльності, що передбачає оволодіння педагогами новими знаннями, технологіями, пристосуванням під новий зміст навчання через зміну поглядів, інтересів, цінностей, а також кількісними і якісними змінами структури його особистості.

Використана література:

1. Гордієнко М. Г. Професійна мобільність у наукових дослідженнях / М. Г. Гордієнко // Педагогіка і психологія. – 2011. – № 4. – С. 106–114.
2. Ничкало Н. Г. Трансформація професійно–технічної освіти України: монографія // Н. Г. Ничкало. – К. : Пед. думка. – 2008. – 200 с.
3. Пріма Р. М. Формування професійної мобільності майбутнього вчителя початкових класів : теорія і практика : монографія // Р. М. Пріма. – Д. : ІМА-прес. – 2009. – 368 с.
4. Пріма Р. М. Формування професійної мобільності майбутнього вчителя: вектори наукових досліджень / Р. М. Пріма // Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка. – 2016. – №25. – С. 40– 45